

אבחונים והתאמות ומה שביניהם

המדריך המעשי מהלכה למעשה

מלקות להפרעה: שינוי התפיסה על פי ה-DSM

הפרעה (Disorder) - Specific Learning Disorder

מתמקד **בהפרעה לתפקודו** של האדם.
מחדד את ההסתכלות על התלמיד
והאינטראקציה שלו עם סביבת הלמידה.

לקות (Disability)

מתאר קושי תמידי, חוסר יכולת או
קושי מהותי הקיים באדם עצמו (נכות).

האנטומיה של הפרעת למידה (SLD)

קריאה: דיוק, קצב, שטף
והבנת הנקרא.

הבעה בכתב: איות, דקדוק,
פיסוק, בהירות וארגון.

מתמטיקה: מושג המספר,
עובדות חשבוניות, דיוק/שטף
חישוב, הסקה.

=

**תחומי
ליקוי
אפשריים**

+

התערבות
הופעת
הסימפטומים
מתקיימת למרות
התערבות ממוקדת
בקשיים אלו.

+

זמן
הופעת סימפטומים
הנמשכים 6 חודשים
לפחות.

המסנן הפדגוגי: מקושי להפרעה

קשיי למידה (Learning Difficulty)
מצב התחלתי ונפוץ.

**חובת ההתערבות
הלימודית**

**הפרעת למידה
(Learning Disorder)**
האבחנה הקלינית.

תנאי סף להגדרת הפרעה.
דורש: מעקב אחר תהליכי הוראה
ולמידה, ושיתוף פעולה הדוק בין
המאבחן לבית הספר.

קביעת דרגות חומרה: חלשה, בינונית או חמורה

רמת המסוגלות

יכולתו הטבעית של התלמיד לפצות על הקושי בכוחות עצמו.

עומק ההתערבות

כמות ואינטנסיביות התמיכה הנדרשת כדי לייצר שיפור.

דגש מחקרי: בניגוד להתמקדות העבר רק בשטף ומודעות פונולוגית, ישנה לקות נפרדת ומשמעותית בתחום הקריאה – **לקות בהבנת הנקרא.**

השילוש האבחוני: מיפוי הכלים הכלים העומדים לרשותנו

אבחון פסיכודיאגנוסטי

הערכה פסיכולוגית
מקיפה של מבנה
האישיות, כוחות הנפש
ותפקוד רגשי/חברתי.
'חלון לנפש' להבנת
הפרעות נפשיות.

אבחון פסיכודידקטי (משולב)

דידקטי + פסיכולוגי.
מספק תמונה מקיפה:
יכולות למידה, קוגניציה
ומצב רגשי.
מברר האם המקור הוא
לימודי, רגשי או משולב.

אבחון דידקטי

נועד לאתר הפרעות
למידה ספציפיות
(דיסלקציה, דיסגרפיה,
דיסקלקוליה) ולמפות את
כישורי הלמידה בלבד.

סמכות אבחונית: איזה אבחון מאשר אלו התאמות?

מדרג ההתאמות בדרכי היבחנות

רמה 3 (שינוי המהות - תנאים ותוכן)

- מבחן בע"פ ברבי מלל
- מבחן בע"פ באנגלית
(מתוקשב)
- מבחן מותאם
- המרת מתמטיקה
למקצוע מדעי
- הקראה/הכתבה במקצועות
במקצועות שפת חובה.

רמה 2 (פגיעה חלקית - שינוי תנאים, לא תוכן)

- הכתבה/הקראה לבוחן ניטרלי
- אנגלית: השמעת שאלון או
הקלדה/הקלטה (ללא
מקצועות שפת-אם).

רמה 1 (ההתאמות אינן פוגעות פוגעות במהות הנמדדת)

- התעלמות משגיאות כתיב
- הגדלת שאלון
- תוספת זמן
- דף נוסחאות מורחב
- שעתוק

מבחן מותאם: שפות ורבי מלל

למי מיועד? ✓

הפרעת למידה מלקות ספציפית
וחמורה בקריאה/כתיבה
(עבור עברית/ערבית).

מיקום: ✓

מתבצע בכיתת האם עם כלל התלמידים.
טופס רגיל (ברבי מלל) או
טופס מותאם (בשפות).

אחריות: ✓

הוראות הביצוע/הבחירה הן
באחריות מפמ"ר המקצוע
בתיאום אגף לקויות למידה.

**“אין הפחתה מחומר
הלימודי - חובה ללמוד את כל
החומר ולהיבחן על שאלות
מכל נושאי הבחינה.**

מבחן מותאם (רמה 3): שפות ורבי מלל

מקצועות רבי מלל

- קריטי: הבחירה במבחן מותאם לא מאפשרת הפחתה של חומר הלימוד. התלמידים חייבים ללמוד את כל החומר.
- **חובה** להיבחן על שאלות מכל נושאי הבחינה (שאלות הבחירה נקבעות ע"י המפמ"ר).

עברית / ערבית

- מיועד לתלמידים עם פגיעה ביכולות בסיס של קריאה וכתיבה.
- **השאלון** נבנה במיוחד כדי להתחשב בקשיים אלו.

כללי יישום

הבחינה מתבצעת בכיתת האם עם כלל התלמידים באותו חדר, על גבי הטופס הייעודי. באחריות המפמ"ר ואגף לקויות למידה.

הקראה, הכתבה והקלדה: תנאי הסף והיישום

שלב 1: מיצוי התערבויות

חובה לוודא שמוצו התערבויות (אסטרטגיות קריאה/הקשר, פיתוח תשובה) והתאמות ברמה נמוכה יותר. בהכתבה: חובה לבדוק קודם את קריאות כתב היד של התלמיד.

שלב 2: חובת התרגול - קריטי להצלחה

חובה לתרגל את ההתאמה עם מורה במהלך השנה בכל מבחן, כדי להרגיל את התלמיד לנוכחות בוחן ניטרלי.

מבחן מתוקשב (הקלדה)

התלמיד מקליד ישירות במחשב. דורש תרגול מוקדם באתר הבחינות המתוקשבות.

בוחן ניטרלי

אסור להסביר שאלות, לפרש מילים או לכוון. מותר רק להקריא שוב.

מימוש התאמות: הקראה והשמעה

1

בדיקת נחיצות (Verify)

מיצוי תהליכי התערבות קודמים
(קריאה חוזרת, אסטרטגיות הקשר).
בדיקת השפעת התאמות מרמה
נמוכה יותר.

2

תרגול (Practice)

חובה לתרגל עם מורה בכל מבחן
במהלך השנה כדי להתרגל
לפורמט של בוחן ניטרלי.

3

בזמן אמת (Execute)

הבוחן רק מקריא! חל איסור
מוחלט להסביר שאלות,
שאלות, לפרש מילים או לכוון.
מותרת רק הקראה חוזרת של
השאלון לבקשת התלמיד.

מימוש התאמות: הכתבה והקלדה

הקלדה מתוקשבת (Digital Typing)

- ההבחנות מתבצעת ישירות על גבי מחשב.
- קריטי: תרגול מוקדם במהלך השנה בסביבת 'בחינות התרגול' שבאתר הבחינות המתוקשבות.

הכתבה (Dictation)

- מחייב בדיקת קריאות כתב היד של התלמיד ויכולתו לקרוא אותו בעצמו.
- יש לוודא מיצוי התערבות המקנה כלים לפיתוח תשובות.
- תרגול שוטף במהלך השנה עם מורה (כהדמיה לבוחן ניטרלי).

התנאים להיבחנות בעל-פה

4. רק אם כל השלבים לא מאפשרים
ביטוי ידע אישור היבחנות בעל פה.

3. בחינה משווה. חובה לערוך בחינה
זוה (בכתב לעומת בעל פה) כדי למדוד
ולהוכיח את הפער.

2. מיצוי התאמות מרמה נמוכה יותר
ובדיקת השפעתן.

1. מיצוי התערבויות במהלך הבחינה
ובהיכרות עם דרכי הלמידה.

יישום היבחות בעל-פה ע"י בוחן נייטרלי

אל תעשה (Don't)

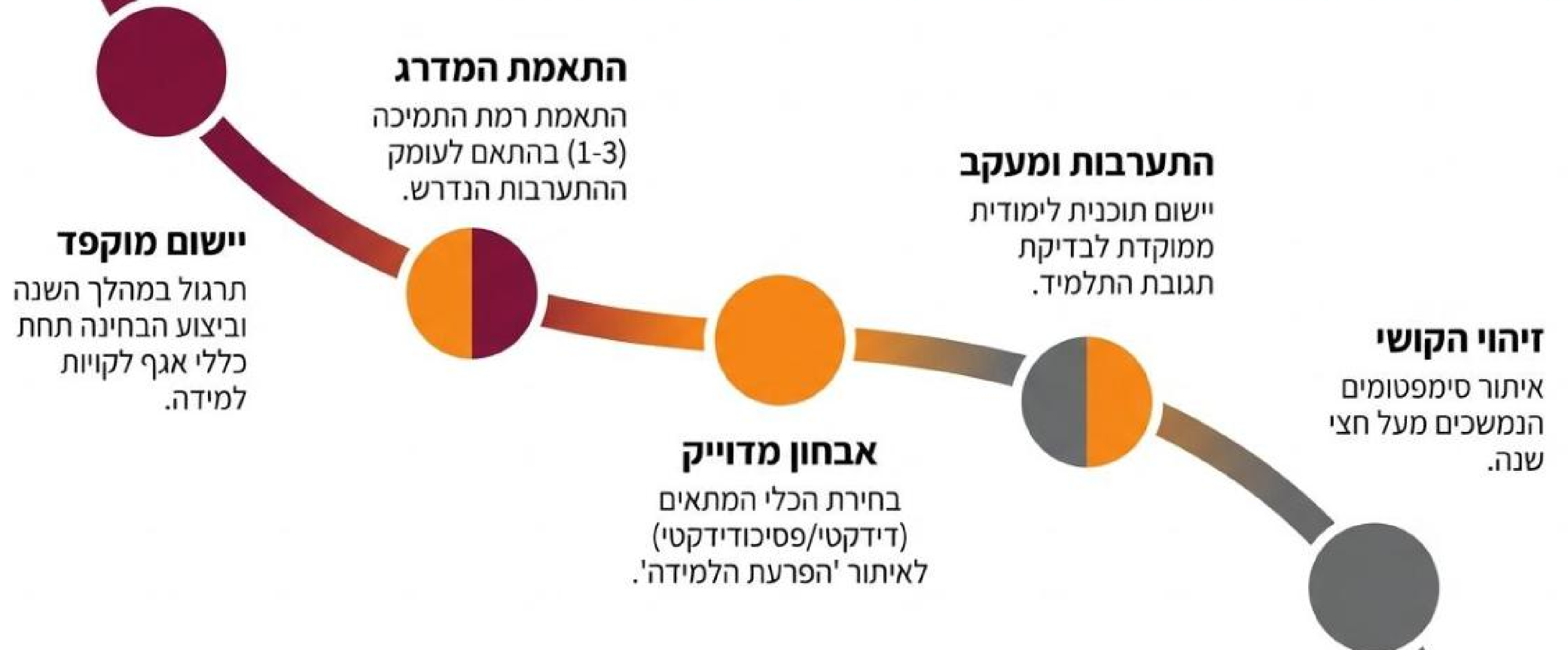
- ✗ אין לעצור את התלמיד באמצע שטף החשיבה לצורך כתיבה!
- ✗ לא ניתן לערער על ציון בחינה בעל פה.
- ✗ במבחני 12 ש"ל: לא ניתן להיבחן בע"פ במבחן מותאם (נבחנים רק במבחן במבחן רגיל)

עשה (Do)

- ✓ התלמיד יענה בע"פ על כל השאלות ולא בכתב.
- ✓ התלמיד יארגן תחילה ראשי פרקים לעצמו.
- ✓ המשגיח יוציא את התלמיד אל המורה הבוחן.
- ✓ חובה לתרגל את הפורמט במבחנים בית-ספריים.

התמונה המלאה: מסלול התמיכה בתלמיד

התאמות אינן 'קיצור דרך'. הן הגשר המאפשר לתלמיד לעקוף את הפרעה ולהפגין את הידע האמיתי שלו.

בהצלחה בתהליך!

הקפדה על הכללים תבטיח טיפול מהיר ויעיל בבקשה.

תכנית היל"ה
רשת עתיד